Evropský parlament
2019-2024

Výbor pro zahraniční věci

2022/2195(INI)

13. 3. 2023

NÁVRH ZPRÁVY

o Uzbekistánu
(2022/2195(INI))

Výbor pro zahraniční věci

Zpravodaj: Ilhan Kyuchyuk

Zpravodaj přidruženého výboru v souladu s článkem 57 jednacího řádu:
Roman Haider, Výbor pro mezinárodní obchod

OBSAH

Strana

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU 3

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o Uzbekistánu
(2022/2195(INI))

Evropský parlament,

– s ohledem na společné sdělení Komise a vysoké představitelky Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku ze dne 15. května 2019 nazvané „EU a Střední Asie: Nové příležitosti pro silnější partnerství“ (JOIN(2019)0009),

– s ohledem na ohledem závěry Rady ze dne 17. června 2019 o nové strategii EU pro Střední Asii,

– s ohledem na společné prohlášení Komise a vysoké představitelky Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku ze dne 19. září 2018 nazvané „Propojení Evropy a Asie – Základní prvky strategie EU“ (JOIN(2018)0031),

– s ohledem na společné sdělení Komise a vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku ze dne 1. prosince 2021 nazvané „Global Gateway“ (JOIN(2021)30),

– s ohledem na výsledky 18. zasedání ministrů zahraničních věcí EU a Střední Asie konaného dne 17. listopadu 2022 v Samarkandu, které se zaměřovalo na hledání řešení společných výzev,

– s ohledem na společné tiskové prohlášení hlav států Střední Asie a předsedy Evropské rady vydané po prvním regionálním setkání na vysoké úrovni, které se konalo dne 27. října 2022 v Astaně,

– s ohledem na společné tiskové prohlášení prezidenta Republiky Uzbekistán Šavkata Mirzijojeva a předsedy Evropské rady Charlese Michela ze dne 28. října 2022,

– s ohledem na Dohodu o partnerství a spolupráci mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a Republikou Uzbekistán na straně druhé[1],

– s ohledem na 18. schůzi podvýboru Dohody o partnerství a spolupráci mezi EU a Uzbekistánem pro spravedlnost a vnitřní věci, lidská práva a související otázky, která se konala dne 29. března 2022,

– s ohledem na závěrečné připomínky k šesté pravidelné zprávě o Uzbekistánu Výboru OSN pro odstranění diskriminace žen ze dne 1. března 2022,

– s ohledem na závěrečné připomínky Výboru OSN pro lidská práva k páté pravidelné zprávě o Uzbekistánu ze dne 1. května 2020 ohledně Mezinárodního paktu o občanských a politických právech,

[1] Úř. věst. L 229, 31.8.1999, s. 3.

– s ohledem na zprávu zvláštní zpravodajky OSN pro podporu a ochranu lidských práv a základních svobod v rámci boje proti terorismu po oficiální návštěvě Uzbekistánu uskutečněné ve dnech 29. listopadu až 7. prosince 2021, která byla zveřejněna dne 25. února 2022,

– s ohledem na závěrečnou zprávu volební pozorovatelské mise Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě / Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva o prezidentských volbách konaných dne 24. října 2021, která byla zveřejněna dne 22. dubna 2022,

– s ohledem na své doporučení ze dne 26. března 2019 Radě, Komisi a místopředsedkyni Komise, vysoké představitelce Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku k nové komplexní dohodě mezi EU a Uzbekistánem[2],

– s ohledem na svá předchozí usnesení o Uzbekistánu,

– s ohledem na článek 54 jednacího řádu,

– s ohledem na stanovisko Výboru pro mezinárodní obchod,

– s ohledem na zprávu Výboru pro zahraniční věci (A9–0000/2023),

A. vzhledem k tomu, že Uzbekistán hraje ve Střední Asii, která je regionem strategického zájmu EU, klíčovou úlohu, pokud jde o bezpečnost, konektivitu, energetickou diverzifikaci, řešení konfliktů a obranu mnohostranného mezinárodního řádu založeného na pravidlech;

B. vzhledem k tomu, že jednání o posílené dohodě o partnerství a spolupráci mezi Evropskou unií a Uzbekistánem, která modernizuje stávající dohodu o partnerství a spolupráci podepsanou v roce 1999, byla formálně zahájena dne 23. listopadu 2018 a byla úspěšně uzavřena dne 6. července 2022; vzhledem k tomu, že aby mohla posílená dohoda o partnerství a spolupráci vstoupit v platnost, je zapotřebí souhlas Parlamentu;

C. vzhledem k tomu, že EU vyčlenila na první čtyři roky (2021–2024) svého sedmiletého víceletého orientačního programu na období 2021–2027 76 milionů EUR pro Uzbekistán, přičemž dalších 7 milionů EUR bylo vyčleněno na podporu lidských práv a organizací občanské společnosti;

D. vzhledem k tomu, že dne 1. července 2022 vypukly v Karakalpakstánské republice protesty poté, co byly zveřejněny navrhované změny uzbecké ústavy, které by zrušily její status svrchované republiky v rámci Uzbekistánu a její právo se odtrhnout; vzhledem k tomu, že při následných tvrdých zásazích ze strany orgánů státní moci bylo zabito nejméně 21 osob; vzhledem k tomu, že dne 13. ledna 2023 bylo za účast na nepokojích odsouzeno 22 osob a že Dauletmurat Tažimuratov, právník obviněný z organizování nepokojů, byl odsouzen k 16 letům odnětí svobody; vzhledem k tomu, že dne 7. února 2023 byl zahájen soudní proces s dalšími 39 osobami obviněnými z účasti na protestech;

[2] Úř. věst. C 108, 26.3.2021, s. 126.

E. vzhledem k tomu, že organizace Freedom House zařadila Uzbekistán v roce 2022 ve svém žebříčku svobody ve světě a svobody na internetu mezi „nesvobodné“ země a ve světovém indexu svobody tisku organizace Reportéři bez hranic se v roce 2022 umístil na 133. místě ze 180 zemí, což oproti 157. místu v roce 2021 představuje zlepšení, ačkoli se celkové skóre země snížilo;

F. vzhledem k tomu, že Výbor Evropského parlamentu pro zahraniční věci navštívil Uzbekistán ve dnech 23. a 24. února 2022; vzhledem k tomu, že jeho delegace ve Výborech pro parlamentní spolupráci EU-Kazachstán, EU-Kyrgyzstán, EU-Uzbekistán a EU-Tádžikistán a pro vztahy s Turkmenistánem a Mongolskem Uzbekistán pravidelně navštěvuje;

Vztahy mezi EU a Uzbekistánem

1. vítá dokončení jednání o posílené dohodě o partnerství a spolupráci mezi EU a Uzbekistánem, která vytváří nový, moderní a ambiciózní rámec pro prohloubení dvoustranných vztahů; opakuje, že dohoda klade velký důraz na sdílené hodnoty, demokracii a právní stát, lidská práva a základní svobody, jakož i na udržitelný rozvoj; konstatuje, že rovněž vytváří základ pro posílenou spolupráci v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky, včetně otázek, jako je regionální stabilita, mezinárodní spolupráce a předcházení konfliktům;

2. bere na vědomí ambiciózní reformy plánované v rámci rozvojové strategie Nového Uzbekistánu na období 2022–2026, jejichž cílem je dosáhnout v zemi skutečné změny v socioekonomickém rozvoji, účinné správě a dodržování lidských práv; zdůrazňuje, že ústavní reforma je příležitostí k posílení právního státu a k tomu, aby tyto reformy získaly pevný právní základ; vyzývá uzbecké orgány, aby v tomto procesu pokračovaly na základě konzultací s občany a se zúčastněnými stranami, včetně Benátské komise Rady Evropy, a to na základě mezinárodních norem a osvědčených postupů;

Regionální spolupráce, mezinárodní vztahy a globální výzvy

3. konstatuje, že Uzbekistán má jedinečné postavení k tomu, aby se stal hybnou silou regionální spolupráce, která by Střední Asii pomohla stát se odolnějším, lépe prosperujícím a více propojeným hospodářským a politickým prostorem; vybízí EU, aby zintenzivnila své politické zapojení ve Střední Asii v souladu s jejím geostrategickým významem; zdůrazňuje velký potenciál vzájemně prospěšné spolupráce v oblasti udržitelné konektivity, zejména prostřednictvím strategie Global Gateway týkající se iniciativy, energetiky a bezpečnosti;

4. uznává, že útočná válka Ruska proti Ukrajině a její důsledky představují pro Uzbekistán a další středoasijské státy, které tradičně udržují úzké vztahy s Ruskem, jak výzvy, tak příležitosti; konstatuje, že se Uzbekistán zdržel hlasování o rezolucích Valného shromáždění OSN o Ukrajině, a to zejména o rezolucích ze dne 2. března 2022, 24. března 2022 a 23. února 2023, které požadovaly ukončení ruské ofenzivy a okamžité stažení z Ukrajiny; konstatuje, že se Uzbekistán dne 7. dubna 2022 postavil proti vyhoštění Ruska z Rady OSN pro lidská práva; bere na vědomí závazek politického vedení Uzbekistánu nepovolit obcházení sankcí uvalených na Rusko;

5. bere na vědomí dlouhodobé a úzké vztahy Uzbekistánu s Afghánistánem, které pokračují i po převzetí moci Tálibánem; oceňuje jeho úsilí o zmírnění vážné humanitární krize v této zemi poskytováním humanitární pomoci a elektřiny; vyzývá Uzbekistán, aby využil svých kontaktů s Tálibánem a vyzval k dodržování lidských práv a základních svobod všech Afghánců, zejména žen, dívek a menšin, což jsou základní podmínky pro větší mezinárodní spolupráci s Afghánistánem; znovu důrazně odsuzuje rozhodnutí Tálibánu zakázat ženám a dívkám účast na středoškolském a vysokoškolském vzdělávání a zakázat zaměstnávání žen v nevládních organizacích;

6. vítá dohodu ze dne 27. ledna 2023 mezi Uzbekistánem a Kyrgyzstánem o vymezení hranic mezi oběma zeměmi, která urovnává nedořešené otázky mezi oběma stranami a završuje proces, který trval tři desetiletí;

Lidská práva a základní svobody, právní stát a občanská společnost

7. vyjadřuje politování nad ztrátami na životech během protestů v Karakalpakstánské republice ve dnech 1. a 2. července 2022; vyzývá orgány, aby vyšetřily zásahy bezpečnostních služeb, které vedly k úmrtím a zraněním demonstrantů, a vyzývá orgány, aby postavily odpovědné osoby před soud; vyzývá k zajištění nezávislosti a transparentnosti soudního procesu v případech souvisejících s protesty; vítá závazek uzbeckých orgánů zachovat stávající ústavní status Karakalpakstánu;

8. zdůrazňuje důležitou úlohu, kterou může hrát občanská společnost při podpoře účinných a inkluzivních reforem a řádné správy věcí veřejných; vyjadřuje politování nad překážkami pro registraci nevládních organizací a nad povinnostmi, které nevládním organizacím, jež dostávají zahraniční financování, ukládá nařízení o koordinaci mezi nevládními neobchodními organizacemi a veřejnými orgány při provádění mezinárodních grantových projektů, které bylo dne 13. června 2022 schváleno vyhláškou kabinetu ministrů Uzbekistánu č. 328 a které zmenšuje prostor pro činnost občanské společnosti a brání uplatňování svobody sdružování;

9. zdůrazňuje, že je třeba zajistit dodržování práv novinářů, nezávislých bloggerů a obránců lidských práv a jejich ochranu před obtěžováním, nátlakem a hrozbami a vyšetřovat veškeré útoky proti nim;

10. konstatuje, že navzdory přijetí řady zákonů, včetně zákona o ochraně žen před obtěžováním a násilím z roku 2019, je genderově podmíněné násilí páchané na ženách stále velmi rozšířené; vyjadřuje politování nad tím, že v právních předpisech Uzbekistánu není definováno ani konkrétně kriminalizováno domácí násilí; vyzývá orgány, aby přijaly opatření s cílem uvést Uzbekistán do souladu s jeho závazky vyplývajícími z Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen, jak je uvedeno v závěrečných připomínkách k šesté pravidelné zprávě o Uzbekistánu vypracované Výborem OSN pro odstranění diskriminace žen; vyzývá uzbecké orgány, aby při řešení těchto otázek spolupracovaly s organizacemi občanské společnosti a mezinárodními partnery;

°

° °

11. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě, Komisi a místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a prezidentovi, vládě a parlamentu Republiky Uzbekistán.